

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

ת"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ח

פרשת וילגש

א. תורת משה - האלשיך הקדוש .

פרק מד' פסוק יח':

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא
עבדך דבר באזני אדני ואף יחר אפך בעבדך
כי כמוך כפרעה (מד יח).

ראוי לשום לב. (כ) מה הגשה זו לפי הפשט.
(ג) אומר כי אדוני, שאם לשון בקשה הוא, היה
לו לומר נא אדוני. והנה אמרו רבותינו ז"ל
(בראשית רבה צג ה) אם למלחמה, אני טוב
ממנו, ואם למפצע אעין או לשרת בבית אנה
טב מניה. הנה כוונתו לפרש, ב"כפשוטו. לומר,
מה שדרך האדון לחשוך בעבד גפור וזריו הוא
לאחת משלשה דברים - או למלחמה, או
לשים עליו טורח עבודת משא כחטוב עצים,
או לשרת על השלחן. ואם באלה חפצת לא
צדקת, כי ב"י אדוני, ב"י תחול אדנותך באלו
- ולא בזה - בכל הבחנות, כי אני הגון
לכל אחד מאלה יותר ממנו.

(ד) אמרו ידבר נא
כו', היתכן רצה ללחש באזנו. (ד) אומרם ואל
יחר אפך, כי הלא במה יחר אפך והוא מכבדו
ומשוהו למלך. ולמה שאמרו ז"ל מלמד שדבר
אתו קשות אין נזכר בכתוב. וגם באומרם כמוך
כפרעה, במה הוא כמוהו. (ה) בכללות הענין מה
זאת ליהודה כי מתחלה אמר הננו עבדים כו'
כרצון נפשו, וכשהקל מעליהם ואמר אשר נמצא
הגביע בידו יהיה לי עבד, אז כעס ויגש אליו
וכו'. ומה גם למה שאמרו ז"ל (שם ד) הגשה
למלחמה. והנה לזה נדקדק אומרם הננו עבדים
לאדוני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו,
שהיה לו לומר בנימין וגם אנחנו כי הוא החייב
בעצם. וגם מה ענין שני הגם, מה בא לרכות.
(ו) למה כל טענותיו אלה אדוני שאל וכו', לא
אמרם מאז אמר מה נאמר לאדוני, טרם יודה
להיות כלם עבדים.

ועל פי דרכנו נשית לב אל כפל מאמרם
(לעיל פסוק טז) מה נאמר מה נדבר מה נצטדק.
אך הנה יוסף אמר אליהם (טו) מה המעשה
הזה אשר עשיתם, לומר, הנה ידעתי כי לא
על שווי כסף הגביע לגנוב היתה הכוונה, כי
הלא השבתם כסף הנמצא באמתחותיכם, אך
אין ספק כי על סגולת הניחוש שבו חמדתם
אותו, ומה המעשה הזה בלי דעת, כי הלא
ידעתם כי נחש ינחש איש אשר כמוני בחכמה,
אך לא אתם ולריק יגעתם.
או יאמר, הנה מאימתכם פן אנחש מהכסף
שלקחתם על ידי הגביע השיבותם אותו, ועתה
חשבתם כי בקחתכם הגביע לא אנחש מי גנבו
ולא כל שאר מעשיכם. אך לא מתכמה עשיתם
כי הלא ידעתם כי נחש ינחש גם מבלי גביע
איש אשר כמוני.

שאלות

1. ee קויות מצלה כרשנו כאן, מהי הראשונה?
2. מהי שאלתו הצנין "ביו"?
3. מה קשה לו בשאלתו השלישית?
4. שאלתו הרביעית מתפצלת לכמה כיוונים, התוכל להסביר?
5. שאלת החמישית מתמודד כרשנו עם דבריו והתנהלותו של יהודה כאן, תנסה להסביר?
6. שאלת השישית היא על מוצד הנאות, למה זה חשוב?
7. מהי תשובתו הכוללת לכל זה?
8. לבסוף מביא כרשנו אפשרות נוספת למצנה כללי, מהו?

* * *

ב. ספורנו עם פירוש הרב י. קופרמן.

פרק מד' פסוק א':

(א) להתאפק לכל הנצבים עליו.
להתאפק להתאפקות
מספיק לברר עסקי "כל הנצבים עליו" ו.

1. הלמ"ד ב"לכל" פירושו עבור או לטובת.
כלומר, רצונו העז לגלות עתה לאחיו שהוא
יוסף לא איפשר לו לטפל בעניני כל אלה
שבאו אליו בעניניהם. וזה כפירוש רבינו לעיל
יח, ב ד"ה נצבים עליו: כי הממתינים אצל
אדם לדבר עמו ייקראו "נצבים עליו".

ה. צרור המורה .

פרק מה' פסוק : כח':

רב . עוד יוסף בני חיל יפה דרשו : לפי שהיו בני מאריכו בגדולתו אמר להם ישראל
אביהם רב לכם אל תאריכו בספיר גדולת מעלתו. כיון שהיא חי אלסה יאראנו ואודה
לאל כעל גמילות. כי לא תלכתי בגדולתי. וזהו וזבח זבחים לאלהי אביו יצחק. ויאמר
אלהים לישראל במראות הלילה וגו'. תרמו בזה כי יעקב היה מתירא לירד למצרים כמו
ינתירא אביו. וזהו וזבח זבחים לאלהי אביו יצחק. שהשם א"ל אל תרד מצרימה אולי
יאמר לו כן. וזה תוכל להבין מהתשובה שהשיב לו השם יאמר אנכי האל אלהי אביך אל
תירא מרדה מצרימה. נראה שהיה מתירא ועל זה הקריב זבחים.

אלות:

1. מנין לו שהאחים "האריכו כדולתו" *de* יוסף ולמה האב לא רצה בכך?
2. למה לבח יצקב לבח'ים?
3. בצטט למה כחז יצקב?

* * *

ו. מדרשי תורה להקדוש ר' אנשלמה האשתורקי היד'.

פרק מו' פסוק ג' :

כי לנוי גדול אשימך שם; וזה כי בעבור כי מצרים ראש החכמות, והכירו כי מיי
יצא הדבר ונתפרסם כי יי נלחם להם במצרים, ר"ל בעבור יודע בנוים גדלו
וסובו כי בו בחר יי להיות לו לעם סגולה, ולזה סבב הי יתי היותם גרים בארץ
מלאה חכמות להאמרים ולהגדילם, ונתאמר הוא יתי שמו ונתפרסם, ונודע בעמים
כי יש אלהי בישראל:

אלות:

1. בצטט מה הקושי האפשרי?
2. כרשנו מאלה על נס את כדולתה *de* מצרים כ"ראש החכמות" למה זה חשוב
לו?
3. מה תוצאת היתה לכך?

* * *